

М. А. Білорус

Група революційних марксистів

ГРУПА РЕВОЛЮЦІЙНИХ МАРКСИСТІВ (ГРМ) – підпільна політична організація.

Створ. навесні 1955 політв'язнями у концтаборі Кунєєв. упр. виправно-трудових таборів на буд-ві Волз. ГЕС (нині Самар. обл., РФ) з ініціативи А. Суходольського, Р. Доценка, Д. Мазура (основних розробників програми й статуту організації), а також А. Агбалова і Д. Писарева. Гол. мета – спираючись на теорію рев. марксизму, очищеного від лєнін.-сталін. перекозчень, боротися проти тоталітар. більшов. режиму держ. капіталізму, що постав у СРСР внаслідок концентрації всієї повноти влади у руках верхівки КПРС, яка визначалась у програм. документах ГРМ як «реакц. партія фашист. типу», за реалізацію ідеї демократ. соціалізму. Член групи виступали проти проведення великодерж. політики у нац. питанні й обстоювали реал. «право кожної нації на самовизначення аж до відокремлення». До ГРМ входило бл. 20-ти осіб різної національності, зокрема білоруси, вірмени, євреї, литовці, волзькі татари, росіяни, українці; робилися спроби залучення нових чл. поза межами таборів. ГРМ проводила нелегал. сходи у робочій зоні, на яких обговорювались ідеол. і практ. проблеми діяльності. Останній захід – збори 15 квітня 1956, на яких виступили з доповідями Р. Доценко (про 20-й з'їзд КПРС та ставлення до нього ГРМ) і А. Суходольський (про економіку СРСР), після чого за доносом провокатора збори було зірвано а їх учасників заарештовано. У справі ГРМ за ст. 58–10 ч. 1 і 58–11 Кримінал. кодексу РРФСР засудж. А. Суходольський, Р. Доценко, Д. Мазур, О. Агбалов, Д. Слободян, Б. Губайдуллін, Д. Писарєв, В. Черепанов, А. Мірошніченко, А. Стасішкіс; декого з чл. організації відправили на примусове утримання у психлікарнях (А. Агбалов та ін.). Найбільші строки отримали А. Суходольський – 8 р., Р. Доценко і Д. Мазур – по 7 р. (невеликі терміни пояснюються тогочас. смугою політ. «відлиги» в СРСР). У 2-й пол. 50-х рр. у деяких таборах під впливом окремих гремівців створювались під різними назвами політ. групи, наближені до ідей ліберал. соціал-демократії зх.-європ. зразка (зокрема в тайшет. таборах Іркут. обл., учасниками якої були Ю. Литвин, Б. Вайль, В. Лютіков та ін.). Згодом декотрі з колиш. чл. ГРМ стали відомими громад. і політ. діячами, напр. А. Стасішкіс – голова Литов. товариства політв'язнів – декілька разів обирався депутатом сейму Литви.

Рекомендована література

1. Мельник С. Ломка епохи позднего реабилитанса // Столица. Москва, 1992. № 9;

2. Його ж. Жигулевские камни // Жигулевские камни. Самара, 2005. № 17;
3. Вайль Б. Особо опасный. Х., 2005.

Бібліографічний опис:

Група революційних марксистів / М. А. Білорус// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-32097>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).